

ŞEHİR SAĞLIK PROFİLİ HAZIRLAMA KILAVUZU: TÜRKİYE ÖRNEĞİ (2024)

Yazarlar

Uzm. Dr. Hayriye Çisem Akyıldız
Prof. Dr. Emine Didem Evcî Kiraz

© 2025 ŞEHİR SAĞLIK PROFİLİ HAZIRLAMA KILAVUZU:
TÜRKİYE ÖRNEĞİ
(2024)

ISBN: 978-625-6169-30-2

Tüm hakları saklıdır. 5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yasası gereği; bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Hipokrat Yayınevi'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, Őekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bölümler içinde kullanılan resim ve bilgilerin sorumluluğu o bölümün yazar(lar)ına aittir.

Yazarlar

Uzm. Dr. Hayriye Çisem Akyıldız
Prof. Dr. Emine Didem Evcı Kiraz

Yayıncı

Hipokrat Yayınevi

Grafik-Tasarım

Hipokrat Grafik Tasarım

Baskı - Cilt

Ankara Özgür Matbaacılık Basım Yayın Dağ. San. Tic. A.Ő.
1250 Cadde No: 25 Ostim OSB Yenimahalle / Ankara

Hipokrat
Yayıncılık

Süleyman Sırrı Cad. No:16/2 Sıhhiye
Tel: (0312) 433 03 05 - 15 ANKARA
www.hipokratkitabevi.com

Önsöz

Şehirleşme süreci, modern toplumların kaçınılmaz bir gerçeği haline gelmiş ve bu dönüşüm, toplum sağlığını doğrudan etkileyen önemli faktörlerden biri olmuştur. Şehirlerin sağlık profillerinin oluşturulması yalnızca mevcut sağlık sorunlarını belirlemekle kalmamakta, aynı zamanda geleceğe yönelik stratejik sağlık politikalarının oluşturulmasına da rehberlik etmektedir. Türkiye’de bugüne kadar bu süreci sistematik bir şekilde ele alan, bilimsel temellere dayalı, sahada uygulanabilir bir kılavuzun eksikliği hissedilmekteydi.

Bu eksikliği gidermek ve şehirlerin kendi sağlık profillerini oluşturabilmeleri için kapsamlı bir rehber sunmak amacıyla Dr. Hayriye Çisem Akyıldız, uzmanlık tezi kapsamında bu çalışmayı önerdi ve büyük bir özveriyle yürütmüştür. Çalışmada göstergelerin belirlenmesinden içerik analizlerine, uzman değerlendirmelerinden kapsam geçerliği çalışmalarına kadar sürecin her aşaması bilimsel bir titizlikle ele alınmıştır.

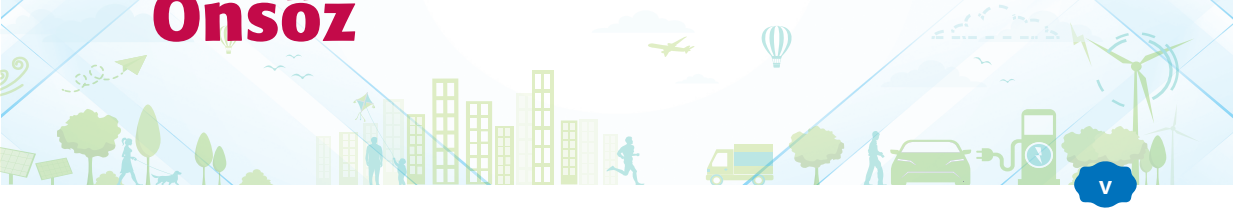
Kılavuzun hazırlanmasında halk sağlığı uzmanlarının, akademisyenlerin ve farklı disiplinlerden uzmanların iş birliği büyük önem taşımıştır. Dr. Hayriye Çisem Akyıldız’ın kararlılığı ve çalışmaya olan inancı, sürecin sağlıklı bir şekilde ilerlemesine büyük katkı sağlamıştır. Türkiye’de eksikliği hissedilen bu kılavuzun ortaya çıkmasında gösterdiği bilimsel çaba ve özverili çalışmaları için kendisine teşekkür ederim.

Ayrıca süreçte değerli katkılarını sunan Prof. Dr. Çiğdem Coşkun Hepcan, Prof. Dr. Süleyman Toy, Doç. Dr. Asım Mustafa Ayten, Doç. Dr. Çiğdem Tugaç, Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Taş, Uzm. Dr. Çiğdem Yılmaz Aydın, Uzm. Dr. Esra Çelik, Uzm. Dr. Selen Gürsoy Turan, Dr. Aysun Akgün ve Müh. Nalan Fidan’a teşekkür ederim. Uzman görüşleri ve sahaya yönelik değerlendirmeleriyle kılavuzun bilimsel niteliğini güçlendirmişlerdir.

Önsöz

Önsöz

Şehirler yalnızca fiziksel mekanlar olmayıp içinde yaşayan insanların sağlık durumunu doğrudan etkileyen sosyal, ekonomik ve çevresel faktörlerle şekillenen dinamik alanlardır. Türkiye’de bir şehrin fotoğrafı ve ileriye dönük planlamaların yol göstericisi olarak görülen şehir sağlık profilinin hazırlanması sürecinde, özellikle göstergeler temelinde sistematik bir değerlendirme yapılabilmesi için bilimsel temellere dayalı bir kılavuz bulunmamaktaydı.

Halk sağlığı alanında uzmanlık eğitimime başladığım ilk günden itibaren şehir sağlığı konusuna duyduğum ilgi ve bu alandaki eğitimlerde karşılaştığım metodolojik eksiklikler, beni Türkiye’ye özgü, kapsamlı bir Şehir Sağlık Profili kılavuzu oluşturma fikrine yöneltmiştir. Uzmanlık tez çalışmam olarak bu konuyu ele aldığımda, Sayın Prof. Dr. Emine Didem Evcî Kiraz’ın danışmanlığı ve akademik desteği, bu süreci yalnızca bir araştırma olmaktan çıkarıp bilimsel bir esere dönüştürmemi sağlamıştır.

Kılavuzun oluşturulma süreci yalnızca akademik bir çabanın ötesinde, şehir sağlığının bütüncül olarak ele alınmasını sağlayan çok yönlü bir iş birliği çalışmasıdır. Çalışmada, göstergelerin belirlenmesi, uzman değerlendirmeleri, kapsam geçerliği analizleri ve kılavuzun içeriği gibi bilimsel süreçler titizlikle yürütülmüştür. Ortaya çıkan bu eserin, Türkiye’de şehir sağlık profili oluşturma sürecinde bilimsel bir temel sağlayarak önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Süreçte değerli katkılarıyla çalışmanın bilimsel altyapısını güçlendiren akademisyen ve uzmanlara en içten teşekkürlerimi sunarım:

Prof. Dr. Çiğdem Coşkun Hepcan, Prof. Dr. Süleyman Toy, Doç. Dr. Asım Mustafa Ayten, Doç. Dr. Çiğdem Tugaç, Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Taş, Uzm. Dr. Çiğdem Yılmaz Aydın, Uzm. Dr. Esra Çelik, Uzm. Dr. Selen Gürsoy Turan, Dr. Aysun Akgün ve Müh. Nalan Fidan. bilimsel yaklaşımları, analiz süreçlerine sundukları destek ve değerli önerileriyle, kılavuzun içeriğinin zenginleşmesini sağlamışlardır.

Sürecin her aşamasında destekleyen, yol gösteren ve bilimsel düşünme biçimi geliştiren Sayın Prof. Dr. Emine Didem Evcî Kiraz’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Halk sağlığı alanındaki derin bilgisi ve şehir sağlığı konusundakiengin tecrübesi, bu çalışmanın bilimsel niteliğinin güçlenmesini sağlamıştır.

Çalışmamızın şehirlerin sağlık politikalarını şekillendirmeye katkı sağlayacağını ve sağlıklı şehirler oluşturma sürecinde önemli bir referans kaynağı olacağını umuyorum. Türkiye’de şehir sağlığını temel alan, sürdürülebilir politikaların geliştirilmesi için değerli bir kaynak olması dileğimle...

Germencik İlçe Sağlık Müdürlüğü, AYDIN

Katkıda Bulunanlar

vii

Yazarlar:

Uzm. Dr. Hayriye Çisem Akyıldız

Halk Sağlığı Uzmanı
Germencik İlçe Sağlık Müdürlüğü, AYDIN

Prof. Dr. Emine Didem Evcı Kiraz

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Katkıda Bulunanlar:

Prof. Dr. Çiğdem Coşkun Hepcan

Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü

Prof. Dr. Süleyman Toy

Atatürk Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Doç. Dr. Asım Mustafa Ayten

Abdullah Gül Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi

Doç. Dr. Çiğdem Tuga

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Taş

Adıyaman Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Uzm. Dr. Esra Çelik

T.C. Sağlık Bakanlığı, Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü, Bulaşıcı Hastalıklar ve Erken Uyarı
Dairesi Başkanlığı, Halk Sağlığı Uzmanı

Uzm. Dr. Selen Gürsoy Turan

İzmir İl Sağlık Müdürlüğü, Halk Sağlığı Başkanlığı, Halk Sağlığı Uzmanı

Uzm. Dr. Çiğdem Yılmaz Aydın

Aydın İl Sağlık Müdürlüğü, Buharkent İlçe Devlet Hastanesi Başhekimi, Halk Sağlığı Uzmanı

Dr. Aysun Akgün

Çevre Mühendisi/Sosyolog

Sağlık Bilimleri, Halk Sağlığı (MSc & PhD). Ada Grup Ltd. Şti. / Ecosys Çevre

Nalan Fidan

Yüksek Şehir Plancısı / Çevresel Sürdürülebilirlik ve İklim Değişikliği Uzmanı
Bursa Büyükşehir Belediyesi

İçindekiler

ix

Giriş	1
Kılavuzun Metodolojisi	13
Kılavuzun İçeriği	15
Bölümler	17
1. Şehir Kimliği ve Belediye Hakkında Genel Bilgiler Bölümü	17
2. Nüfus Bölümü	19
3. Sağlık Bölümü	20
4. Eğitim Bölümü	23
5. Sosyoekonomik Durum Bölümü	25
6. Sosyal Hizmetler Bölümü	28
7. Çevre Bölümü	31
8. Kültür ve Sanat Bölümü	34
9. Spor Bölümü	36
10. Halkla İlişkiler Bölümü	38
11. Ulaşım Bölümü	40
12. Tek Sağlık ve Yaşama Değer Katan Diğer Uygulamalar Bölümü	42
13. Teknoloji ve Bilişim Bölümü	43
14. Şehir Planlama Bölümü	45
15. İklim ve Sağlık Bölümü	47
Kılavuzda İşbirliği Yapılması Önerilen Kuruluşlar	49
Öneriler	51
Kaynaklar	53
Ekler	55
Ek.1 Göstergeler Listesi	55

